

Acidobazická rovnováha

homeostasa H^+ iontů

Regulace vnitřního prostředí

- Udržování osmotické koncentrace solí, minerálů, ...
- Vztahy acidobazické rovnováhy
  - Stálost = acidobazická rovnováha (stav)
  - Regulace = acidobazický metabolismus (děj)

Hodnoty pH tělových buněk a tělních tekutin

tělní tekutiny		tělní buňky	
krev	7.36 - 7.42	erythrocyty	7.28
žaludeční šťáva	1.2 - 3.0	thrombocyty	7.0
duodenální šťáva	6.5 - 7.6	buňky kosterního svalstva	6.9
tračnicková šťáva	7.9 - 8.0	Osteoblasty	8.5
moč	4.5 - 8.5	buňky prostaty	4.5
žluč	6.2 - 8.5		

Stálé pH (ECT)

proč???

- ionizace slabých kyselin aází může ovlivnit jejich aktuální dispozici
- stálost pH je významným parametrem pro mnoho fyziologických dějů (enzymy,..)
- pH gradient na membránách – hnací síla
- ..

denně vyprodukuje tělo cca 60 mmol H^+
⇒ cca 4 mmol/l ECT ~ **pH 2.4 !!!**

normální hodnoty 35 - 45 mmol/l H^+ ~ **pH 7.34 – 7.43**

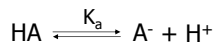

Pufrační systémy

- Pufř = roztok slabé kyseliny a její soli, která je schopna vázat H⁺

Hendersen-Hasselbalchova rovnice:

$$K_a = \frac{[A^-][H^+]}{[AH]}$$

$$pH = pK_a + \log \frac{[A^-]}{[AH]}$$

! neodstraní H⁺ z těla !

likviduje" aktuální nadbytek ⇒ pouze dočasné řešení ⇒ vyloučení močí

Transport CO₂ ~ 20 000 mmol/24 h

- Transport v plasmě

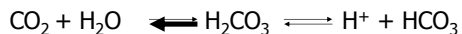
nedostačující

1. Rozpouštění (~ pCO₂)

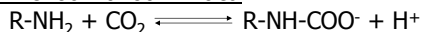
C_s pro pCO₂ = 0.226 mmol/l.kPa (37 °C)

$$\left. \begin{array}{l} pCO_2 \text{ kapil} = 6.1 \text{ kPa} \\ pCO_2 \text{ arter} = 5.3 \text{ kPa} \end{array} \right\} \Delta = 0.8 \text{ kPa} \Rightarrow 0.18 \text{ mmol/l}$$

2. Hydratace

3. Tvorba karbaminátů

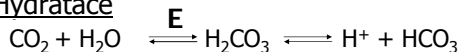

Transport CO₂ ~ 20 000 mmol/24 h

- Transport v erythrocytech

1. Rozpouštění (viz plasma)

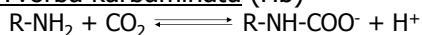
2. Hydratace

E = karbonátdehydratasa (*karboanhydratasa*)
plicní alveoly, Ery, tubulární buňky..

⇒ Běží 13 tis. rychleji

3. Tvorba karbaminátů (Hb)

Transport CO₂ (mmol/l)

	arteriální	venosní
<i>celá krev</i>	21.5	23.5
<i>plasma</i>	15.9	17.0
rozpuštěno	0.7	0.8
HCO₃⁻	15.2	16.2
<i>Erythrocyty</i>	5.6	6.2
rozpuštěno	0.3	0.4
HCO ₃ ⁻	4.3	4.4
karbamináty	1.0	1.4

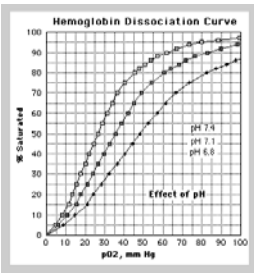
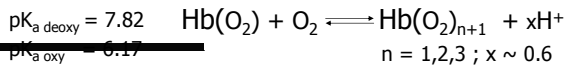

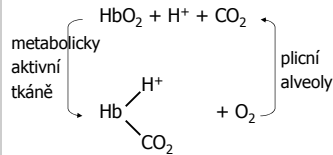

Hemoglobin Bohrův efekt (1904)

kapiláry ⇌ H⁺
 plíce ⇌ pO₂

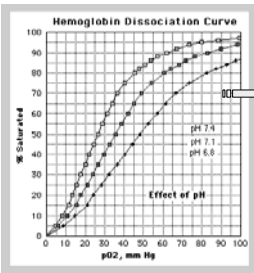
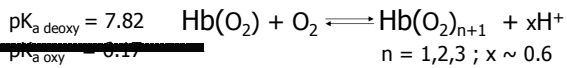

Hemoglobin Bohrův efekt (1904)

posun

⇌ pH ⇌ pH
 ⇌ pCO₂ ⇌ pCO₂
 ⇌ T ⇌ T
 ⇌ 2,3-BPG ⇌ 2,3-BPG

- Vztahy Hb – O₂:
1. Změna kyselosti
  2. Vazba či uvolňování H⁺
  3. Vazba CO₂

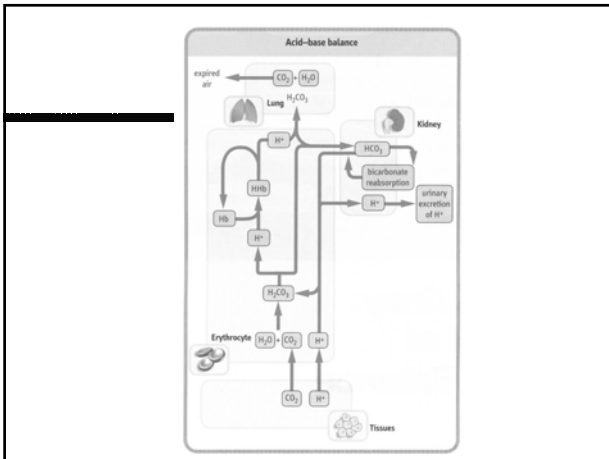

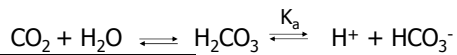

Hydrogenuhličitanový pufr

$$K_a = \frac{[\text{HCO}_3^-][\text{H}^+]}{[\text{H}_2\text{CO}_3]} \sim \frac{[\text{HCO}_3^-][\text{H}^+]}{[\text{CO}_2]_t}$$

pH
pCO₂

$$\text{p}K_a = \text{pH} + \log \frac{[\text{CO}_2]}{[\text{HCO}_3^-]}$$

pK_a' = 6.1 plasma, krev (37 °C)

$$\text{pH} = 7.4 \Rightarrow \frac{[\text{CO}_2]}{[\text{HCO}_3^-]} \sim 0.05 !$$

---

důležité si uvědomit!

- $\text{pH} = \text{p}K_a \Rightarrow \begin{matrix} [\text{A}^-] = [\text{HA}] \\ \text{[deprotonovaný]} = \text{[protonovaný]} \end{matrix}$
- $\text{pH} < \text{p}K_a \Rightarrow \begin{matrix} [\text{A}^-] < [\text{HA}] \\ \text{[deprotonovaný]} < \text{[protonovaný]} \end{matrix}$
- $\text{pH} > \text{p}K_a \Rightarrow \begin{matrix} [\text{A}^-] > [\text{HA}] \\ \text{[deprotonovaný]} > \text{[protonovaný]} \end{matrix}$

⇔⇔⇔ výhoda hydrogenuhličitanového pufru – špatný pufr pro nízké [H⁺], naštěstí tělo hlavně tvoří H⁺ (+ pufrací kapacita)

Fyziologické pufrы v jednotlivých kompartmentech

Ery	Plasma	IST	ICT
(Hb ⁻ , HbO ⁻)	proteiny ⁻		proteiny ⁻
HPO ₄ ²⁻	HPO ₄ ²⁻	HPO ₄ ²⁻	HPO ₄ ²⁻
HCO ₃ ⁻	HCO ₃ ⁻	HCO ₃ ⁻	HCO ₃ ⁻

Kombinovaný pufráční systém pufráční kapacita (plná krev)

Kombinovaný pufráční systém krve	rel. kapacita	pK _a	
Hemoglobin (Hb/HbO ₂)	35 %	7.2	reagují pomalu
anorg. a org. fosfáty (HPO ₄ ²⁻ / H ₂ PO ₄ ⁻)	5 %	6.8	
bílkoviny krevní plazmy (prot./proth)	7 %		
nehydrohenuhličitanové pufrы celkem	47 %		
erythrocytární hydrohenuhlič. systém	18 %		
plasmatický hydrohenuhlič. systém	35 %		
hydrohenuhličitanový systém plné krve (HCO ₃ ⁻ /CO ₂ + H ₂ CO ₃)	53 %	6.1	reagují rychle

---

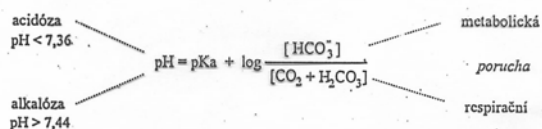

Poruchy acidobazické rovnováhy

Třídění poruch ABR

Podle časového projevu: akutní (dekompenzované)
ustálené (kompenzované)
kombinované

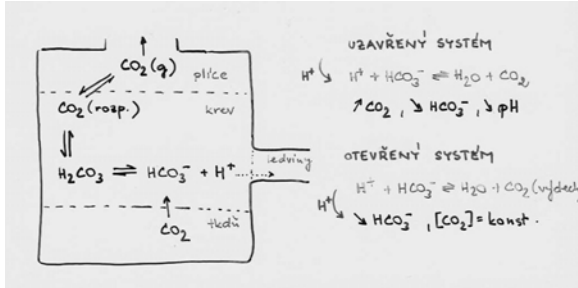
---

acidobazická rovnováha

uzavřený vs. otevřený systém

$$[H^+] \sim \frac{pCO_2}{[HCO_3^-]}$$

$[H^+], pCO_2, [HCO_3^-] \sim \text{pH}$

---

acidobazická rovnováha

uzavřený vs. otevřený systém

$$[H^+] \sim \frac{pCO_2}{[HCO_3^-]}$$

FYZIOLOG. HODNOTY $[HCO_3^-] = 24 \text{ mmol/l}$, $[CO_2] = 1.2 \text{ mmol/l}$
 $pCO_2 = 5.33 \text{ kPa}$
 $\text{pH} = 6.1 + 1.3 = 7.4$

+1 mmol H^+ : uzavřený $[HCO_3^-] = 23 \text{ mmol/l}$, $[CO_2] = 2.2 \text{ mmol/l}$
 $\text{pH} = 6.1 + 1.0 = 7.1$

otevřený $[HCO_3^-] = 23 \text{ mmol/l}$, $[CO_2] = 1.2 \text{ mmol/l}$
 $\text{pH} = 6.1 + 1.28 = 7.38$

+1 mmol OH^- : uzavřený $[HCO_3^-] = 25 \text{ mmol/l}$, $[CO_2] = 0.2 \text{ mmol/l}$
 $\text{pH} = 6.1 + 2.1 = 8.2$

otevřený $[HCO_3^-] = 25 \text{ mmol/l}$, $[CO_2] = 1.2 \text{ mmol/l}$
 $\text{pH} = 7.42$

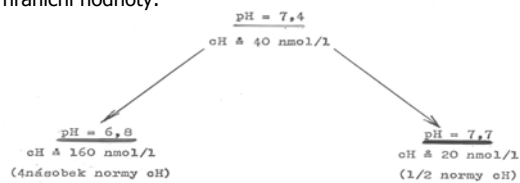
acidobazická rovnováha

uzavřený vs. otevřený systém

+10 mmol/l H^+ : uzavřený $[HCO_3^-] = 14 \text{ mmol/l}$, $[CO_2] = 11.2 \text{ mmol/l}$
 $\text{pH} = 6.2$

otevřený $[HCO_3^-] = 14 \text{ mmol/l}$, $[CO_2] < 1.2 \text{ mmol/l}$
 $\text{pH} = 7.17$

hraniční hodnoty:

Poruchy acidobazické rovnováhy

■ acidémie vs. alkalémie

■ acidosa vs. alkalosa

pH odráží rovnováhu mezi primární poruchou a účinností její kompenzace

- kompenzace – děje, kterými jeden systém nahrazuje porušenou funkci jiného systému
- korekce – pochody, kterými postižený systém upravuje vlastními prostředky parametry ABR k normě
- reparace – odstranění příčin

Poruchy acidobazické rovnováhy

METABOLICKÉ PORUCHY (změny v koncentraci HCO_3^- v ECF)

Metabolická acidosa ($\downarrow \text{HCO}_3^-$)

- poškození ledvin (porušené vylučování H^+ ledvinami)
- zvýšená produkce H^+ - diabetická ketoacidosa
otrava - (požití kyselin nebo látek, které se na kyseliny metabolizují - salicyláty, methanol, ethylenglykol)
- ztráta HCO_3^- (průjem)

Metabolická alkalosa ($\uparrow \text{HCO}_3^-$)

- ztráta silných kyselin (zvracení, odsávání žaludečního obsahu)
- vysoký příjem HCO_3^- nebo jiných alkalizujících látek
- vysoký příjem organických solí (Na-laktát, Na-citrát) $\Rightarrow$ anion organické povahy je metabolicky zpracován na CO_2 a vodu (při dostatku O_2).

Poruchy acidobazické rovnováhy

RESPIRAČNÍ PORUCHY

primární příčina jsou změny v pCO_2 v arteriální krvi.

Respirační acidosa ($\uparrow \text{pCO}_2$)

- ztížené vydechování, hypoventilace, obstrukce (bronchitida, nádor, záněty), extrapulmonální poškození (pneumotorax)

Respirační alkalosa ($\downarrow \text{pCO}_2$)

zvětšený výdej CO_2 organismem - příčinou bývá hyperventilace

- přímé dráždění dýchacího centra (emoce, infekce)
- reflexní dráždění resp. centra z chemoreceptorů (nejč. nedostatek O_2 a z toho plynoucí hypoxémie)
- stimulace H^+ ionty

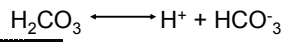

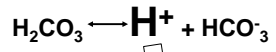

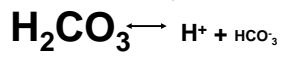
regulace acidobazické rovnováhy

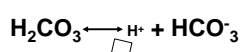
Acidosa ($\uparrow \text{H}^+$)

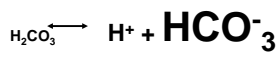
kompenzace

Alkalosa ($\downarrow \text{H}^+$)

kompenzace
